

HZN **e**glasilo

Broj 10/2019

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

Članovi
HZN-a

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa
stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 11. 2019.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač:	Hrvatski zavod za norme MB: 1957406 OIB: 76844168802 Sjedište: Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb Telefon: 01/610 6095 Telefax: 01/610 93 21
Glavni urednik:	Igor Božičević, ravnatelj HZN-a
Pomoćnik glavnog urednika:	Vladimir Jaram
Tehnički urednik:	Vladimir Jaram
Uredništvo:	Ana Marija Boljanović, Melanija Grubić Sutara, Vlasta Gačeša-Morić, Boro Jandrijević, Vladimir Jaram, Igor Božičević
Lektura:	Ivana Canosa
Korektura:	Vladimir Jaram, Sandra Knežević
Grafička obrada naslovnice:	Vladimir Jaram
Grafička priprema:	Vladimir Jaram, Sandra Knežević
Izlazi:	mjesečno
Uređenje	2019-10-31

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

PROSLOV

Poštovani čitatelji!

U ovome broju HZN e-glasila, možete u našim stalnim prilogima pročitati o zbivanjima u HZN-u te regionalnim i međunarodnim normizacijskim organizacijama. U vijestima iz HZN-a, nalazi se naš stalni prilog o članovima HZN-a.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija, u ovome broju donosimo iz IEC-a prilog *Računarstvo: priprema za kvantni skok*. Kvantni uređaji jednog će dana imati moć obrade koja nadilazi sve što mogu suvremena superračunala. Od njih se očekuju ogromne koristi, kao što je ubrzanje medicinskih istraživanja, napredak u umjetnoj inteligenciji, a možda i pronalaženje odgovora na klimatske promjene. Tu je i prilog *Norme za održivi svijet* čime se bavi IEC-ovo izdanje e-tech 04/2019.

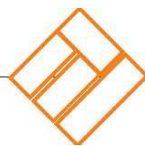
Iz ISO-a donosimo priloge vezane uz pomorstvo. *Skretanje struje: poticanje ravnopravnije zastupljenosti spolova na Svjetski dan pomorstva* i *Upravo je objavljen savjetodavni dokument za pomorstvo u cilju prelaska na niskosumporno gorivo do 2020. godine*. Također donosimo i informaciju o novoj verziji međunarodne norme za CFI oznake.

U novostima iz CEN-a i CENELEC-a donosimo vijesti o novoobjavljenoj normi EN 893:2019 koja obuhvaća sigurnosne zahtjeve i metode ispitivanja za dereze kojima se sprječava da se korisnik oklizne na snijegu ili ledu pri planinarenju ili penjanju mješovitim krajobrazom. Spada u 2. kategoriju OZO-a: opremu za sprječavanje pada zbog klizanja. Više od dva milijuna planinara u Europi služi se derezama, uključujući planinske vojne postrojbe.

Ugodno čitanje!

V. Jaram
pomoćnik glavnoga urednika

Sadržaj 10/2019

Proslov	2
Novosti iz HZN-a	
• Članovi HZN-a	4
Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
IEC	
• Računarstvo: priprema za kvantni skok	5
• Norme za održivi svijet	8
ISO	
• Skretanje struje: poticanje ravnopravnije zastupljenosti spolova na Svjetski dan pomorstva	10
• Upravo je objavljen savjetodavni dokument za pomorstvo u cilju prelaska na niskosumporno gorivo do 2020. godine	12
• Nova verzija međunarodne norme za CFI oznake	14
CEN i CENELEC	
• Planinarite sigurno uz normu EN 893:2019	16
• CEN i ASTM International potpisali su sporazum o stručnoj suradnji	18
ETSI	
• ETSI pokreće skupinu za izradu specifikacija za osiguravanje umjetne inteligencije	19

Naslovnica: *Novosti i priopćenja iz regionalnih i međunarodnih normizacijskih organizacija*

HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A57)

ISSN 1847-4217

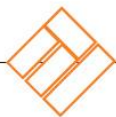

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih i pridruženih članova HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku do kraja listopada 2019. godine.

Tablica *Članovi Hrvatskog zavoda za norme* identična je tablici objavljenoj u HZN e-glasilima br. 6/2019, 7/2019, 8/2019 i 9/2019 jer od 27. svibnja 2019. godine nije bilo promjena.

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2018-12-20	2019-05-27
Članovi promatrači		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	8	8
Fizičke osobe	0	0
Ukupno promatračkih članova	8	8
Redoviti članovi		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	161	160
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove i slično	21	19
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore ili udruge	5	5
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva	10	11
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – škole	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – fakulteti	20	19
Fizičke osobe – pojedinci	22	21
Obrt – fizičke osobe	2	2
Tijela državne uprave	51	51
Ukupno redovnih članova	294	289
Ukupno članova HZN-a	302	297

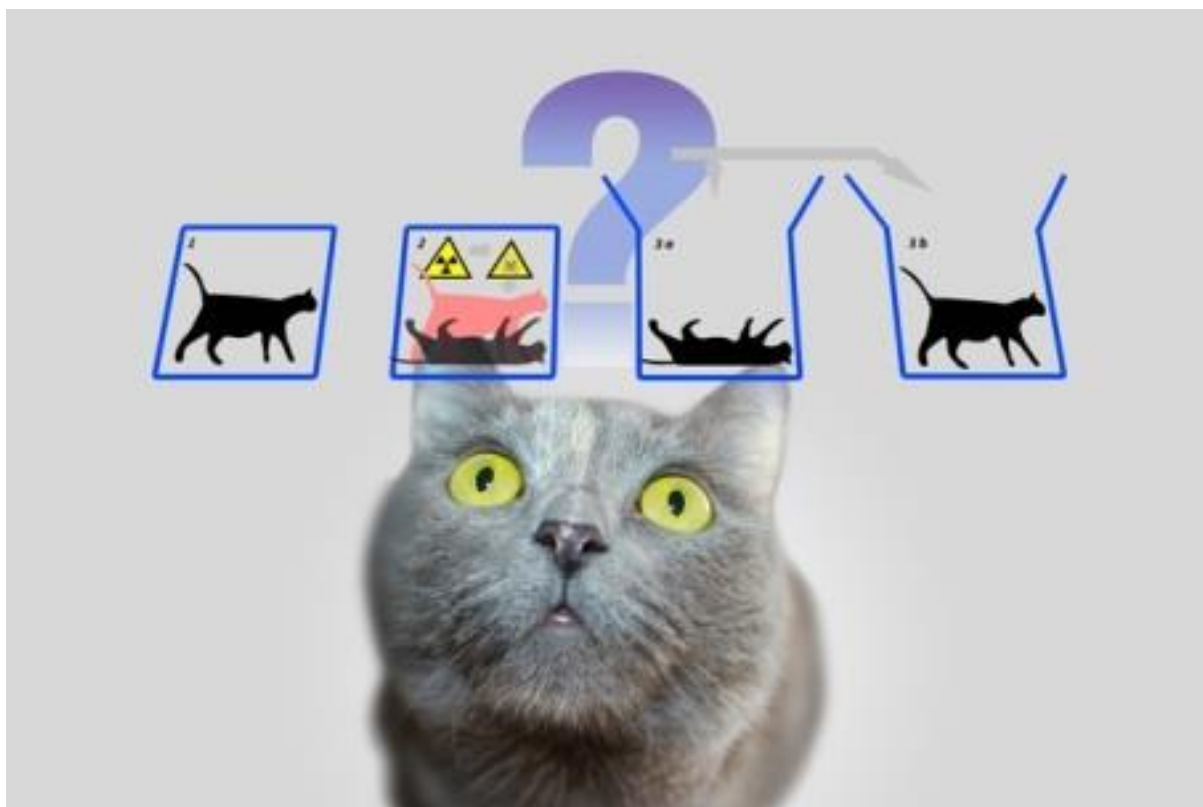

Računarstvo: priprema za kvantni skok

Normizacijski stručnjaci već istražuju potencijal kvantnog računarstva u ubrzanju digitalne transformacije

Piše: Michael A. Mullane

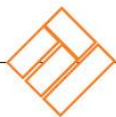
Inženjeri i znanstvenici širom svijeta utrkuju se u izgradnji kvantnih računalnih uređaja sposobnih za kvantnu nadmoć, koja se [definira](#) kao sposobnost rješavanja problema koje današnja računala ne mogu riješiti. Kvantni uređaji jednog će dana imati moć obrade koja nadilazi sve što mogu suvremena superračunala. Od njih se očekuju ogromne koristi, kao što je ubrzanje medicinskih istraživanja, napredak u umjetnoj inteligenciji, a možda i pronalaženje odgovora na klimatske promjene.

Schrödingerova mačka mogla bi biti ključ za otklanjanje pogrešaka iz kvantnog računarstva. (Autor slike: Gerd Altmann, Pixabay)

Međutim, još je dug put prije nego što tehnologija dođe u širu upotrebu. "Kvantno računarstvo postat će stvarnost vjerojatno tek za 10 do 15 godina, ali zaslužuje pažnju sad", kaže dr. Seungyun Lee iz Zajedničkog tehničkog odbora za informacijsku tehnologiju ([JTC 1](#)) koji su uspostavili IEC i ISO.

„Razumljivo je uzbuđenje gospodarstva za novu paradigmu računalne opreme s obzirom na to koliku računalnu moć i koliko novih višedimenzionalnih sposobnosti obećava.“

Što je kvantno računarstvo?

Današnja računala pohranjuju podatke pomoću bitova, koji imaju dva stanja – uključeno i isključeno. Ta stanja predstavljaju znamenke 1 odnosno 0. Kvantno računarstvo zamjenjuje binarne bitove **kubitima** (*qubits*), koji imaju više stanja koja se stalno mijenjaju. Kubiti mogu biti uključeni, isključeni ili negdje između, sve u isto vrijeme. To se stanje naziva **superpozicija**, a omogućuje računalima koja se temelje na kubitima da izvedu izračune mnogo brže i u mnogo većem broju. Kada kubiti postanu **prepleteni**, dijele sve moguće kombinacije kvantnih stanja pojedinih kubita, u tom procesu bitno povećavajući računalnu moć.

Što se tiče onog što je već moguće, znanstvenici kombiniraju kvantno računarstvo sa strojnim učenjem radi obrade slika i izračunavanja vjerojatnosti. **Shorov algoritam za kvantno računarstvo** već ima velik utjecaj na svijet internetske sigurnosti i tradicionalne metode šifriranja. U drugim područjima, kvantni simulatori olakšavaju proučavanje kvantnih sustava koje je teško proučavati u laboratoriju, npr. kvantne kemije ili kvantne teorije polja. To su samo tri primjera.

Da bi shvatili kvantnu nadmoć, znanstvenici trebaju otkriti kako broj supervodljivih kubita kod današnjih najvećih kvantnih računala povećati s 20-ak na najmanje 50. Problem je iznimna krhkost kvantnih sustava. Kvantna računala osobito su sklona pogreškama jer su kubiti iznimno osjetljivi na vanjsku buku. Kubiti funkcioniraju **„dosljedno“** samo ako se nalaze u hermetički zatvorenim kućicama s vakuumskim pumpama i ohlađeni na tisućinku stupnja iznad **apsolutne nule**. To ih štiti od destabilizirajućih učinaka zračenja, svjetla, zvuka, vibracija i magnetskih polja.

Kako pustiti mačku iz kutije

Dobra je vijest da su znanstvenici možda otkrili kako riješiti problem pogrešaka u kvantnom računarstvu. Početkom ove godine jedan znanstvenik na **Sveučilištu Yale objavio je** da su otkrili način kako spasiti Schrödingrovu mačku. To ima ogroman značaj i implikacije.

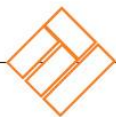
U slavnom **misaonom pokusu**, austrijski fizičar Erwin Schrödinger smjestio je zamišljenu mačku u hermetički zatvorenu kutiju s bočicom otrova i određenom količinom radioaktivnog materijala. Jedan jedini atom koji prouzroči radijaciju dovoljan je da se bočica razbije i otruje mačku. **Teorija kvantne superpozicije** navodi da je mačka, dok god netko ne pogleda u kutiju, istovremeno živa i mrtva, a sam čin otvaranja kutije odmah mijenja njezino kvantno stanje ili u 'živa' ili u 'mrtva'. Ta promjena, za koju se vjerovalo da je trenutna i nepredvidiva, naziva se **kvantni skok**.

Sve dosad pretpostavljalo se da se promjene svojstava subatomske čestice događaju naglo, a ne postupno među stanjima. Naprimjer, smatralo se da će elektron u stanju niske energije, kada se doda više energije, naglo skočiti u stanje više energije, a ne postupno u njega prijeći. Kada ne gledate, u igru upada superpozicija i elektron je u oba stanja i negdje između, sve u isto vrijeme. Čim pogledate, mijenja se u jedno ili u drugo stanje, kao u Schrödingrovom paradoksu.

Čini se da su znanstvenici s Yalea pokazali da kvantni skokovi, iako su vrlo brzi, nisu ni nagli niti slučajni. Implikacija je da bi moglo biti moguće otkriti i predvidjeti neminovne skokove. Uočavanje pogrešaka prije nego što se pojave moglo bi omogućiti da ih se spriječi.

Dva okusa kvantnih računala

Istraživanje nudi obećavajuće polazište, ali, dok se ne pronađe rješenje, postojat će ograničenje u pogledu veličine i složenosti problema koje kvantna računala mogu riješiti. To je dovelo do razvoja uređaja koji se temelje na radikalno drukčijem pristupu kvantnom računarstvu.

Klasična računala koriste se tranzistorima, poznatim i kao vrata (*gate*), za kontrolu protoka elektriciteta kroz krug. Oni su kao prekidači, za uključivanje i isključivanje, jedan ili nula. U kvantnom modelu, tranzistore zamjenjuju kubiti. Kada netko napokon ostvari kvantnu nadmoć, to će biti uz pomoć kvantnog računalna na temelju vrata.

U međuvremenu, znanstvenici su razvili uređaje za kvantno kaljenje kako bi riješili jedan mnogo uži niz problema. Za razliku od kvantnih računala koja se temelje na vratima, uređaji za kvantno kaljenje stvaraju okruženje u kojem su moguće samo ograničene lokalne veze. Kvantno stanje kubita krhkije je i rukovanje njima manje je precizno. Međutim, za odgovarajuću vrstu problema uređaji za kvantno kaljenje nude veliko povećanje brzine obrade u usporedbi s klasičnim računalima.

Uređaji za kvantno kaljenje već se upotrebljavaju u rješavanju problema optimizacije, između ostalog u financijama i zrakoplovnoj industriji. Broj mogućih korisnika ograničen je samo cijenom uređaja za kvantno kaljenje, koja se kreće od 10 milijuna USD na gore. Ipak, bilo bi pogrešno smatrati kvantna računala koja se temelje na vratima i uređaje za kvantno kaljenje tehnologijama koje međusobno konkuriraju. One su jednostavno korisne u rješavanju različitih problema.

Moć kvantne kriptografije

Međutim, kako računala postaju sve moćnija, i s obzirom na ozbiljnu prijetnju zločinačkih država u pogledu tehnoloških resursa, kriptografi se odmiču od matematike i okreću zakonima kvantne mehanike da bi ostvarili veću sigurnost. Kao srodno područje kvantnog računarstva, ona se temelji na ponašanju kvantnih čestica, jedinica manjih od molekule. Naprimjer, sustav šifriranja koji se naziva kvantna distribucija ključeva (QKD) šifrira poruke pomoću svojstava čestica svjetlosti.

Hakeri mogu otključati ključeve jedino tako izmjere čestice, ali sam čin mjerenja mijenja ponašanje čestica, uzrokujući pogreške koje pokreću sigurnosna upozorenja. Tako sustav onemogućuje hakerima da sakriju činjenicu da su vidjeli podatke.

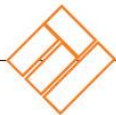
Prijetnja je toliko da znanstvenici [potiču](#) organizacije da počnu proučavati i usvajati sustave kvantnog šifriranja. Kvantna računala možda neće biti dostupna još deset godina, ali kvantna kriptografija [dostupna je već nekoliko godina](#).

Normizacijski rad

IEC i ISO uspostavili su [istraživačku skupinu u okviru svog zajedničkog tehničkog odbora](#) koja će utvrditi potrebe za normizacijom kvantnog računarstva. Nakon što je dovršila početno istraživanje ključnih pojmova i opisala odgovarajuće nazivlje, međunarodna skupina stručnjaka proučava zahtjeve društva, tržišta i tehnologije s obzirom na buduću normizaciju i pomno prati događaje u kvantnom računarstvu. Kvantna kriptografija područje je interesa nekoliko stručnih skupina IEC-a.

(Izvor: <https://ieccetech.org/issue/2019-04/Computing-getting-ready-for-the-quantum-leap>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Norme za održivi svijet

Više prilika za gospodarski razvoj

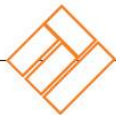
Piše: Frans Vreeswijk

Održivost je sve više u težištu i za društvo i za gospodarstvo.

U razvijenom svijetu, naš model linearnog gospodarstva, u kojem se proizvodi izrađuju, upotrebljavaju i odbacuju, sve se više dovodi u pitanje, i to s pravom, u korist modela koji potiče razvoj i upotrebu proizvoda koji traju dulje, lakše se popravljaju i nadograđuju. Rad IEC-a osigurava metodologije i zahtjeve koji potiču kružno gospodarstvo, omogućujući društvu smanjenje otpada i bolje iskorištavanje ograničenih prirodnih resursa.

Frans Vreeswijk, glavni tajnik i glavni direktor IEC-a

S druge strane spektra, gospodarstva u razvoju očekuju da će im ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDG) osigurati prevladavanje siromaštva i gladi, povećanje pristupa energiji i pitkoj vodi, bolje zdravlje i veće prilike za gospodarski razvoj.

Rad IEC-a osigurava stručnu osnovu koja pomaže da se poveća kvaliteta i otpornost infrastrukture, potiče prijenos tehnologije i čini proizvode sigurnijima i učinkovitijima.

IEC je usredotočen na tehnologiju te se vrlo malen broj IEC-ovih međunarodnih normi mogu jasno pripisati jednom određenom SDG-u. Mnogo različitih IEC-ovih tehničkih odbora izrađuju tisuće normi kojima se koriste stručnjaci u istraživanju i razvoju, dizajnu, proizvodnji, ispitivanju i certifikaciji, ugradnji, održavanju i popravku. Te norme omogućuju da se u proizvode i sustave već od samog početka ugrade kvaliteta, sigurnost i učinkovitost.

Izdanje 04/2019

*Više prilika za
gospodarski
razvoj*

Održivost je sve više
u težištu i za društvo i

(Izvor: <https://iecetech.org/issue/2019-04/Standards-for-a-sustainable-world>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Skretanje struje: poticanje ravnopravnije zastupljenosti spolova na Svjetski dan pomorstva

Iako se tradicionalno smatra muškim sektorom, pomorstvo ima koristi od jednakosti spolova baš kao i svaka druga djelatnost.

Kao priznanje doprinosu žena i s ciljem da se potakne njihovo veće uključivanje, tema je ovogodišnjeg [Svjetskog dana pomorstva](#) "Osnaživanje žena u pomorskoj zajednici".

I u ISO-u se prepoznaje bitan doprinos žena normizaciji u svim sektorima. Plovidba nije iznimka. U ISO-ovom tehničkom odboru [ISO/TC 8, Ships and marine technology](#), većinu pododbora i radnih skupina vode žene.

Ships and marine technology (TC 8)

Gđa Jing Wang, predsjednica odbora ISO/TC 8, rekla je da je rad u pomorstvu povlastica jer se dotiče toliko aspekata svijeta u kojem živimo.

„Ocean putem pomorstva spaja svijet, i čast je raditi u sektoru koji je tako dalekosežan i globalan“, rekla je.

„Ta djelatnost slovi kao muška, ali u stvarnosti žene su u njoj prisutne u mnogim područjima i unose svoje jedinstvene prednosti. One pomažu da ona postane nekako toplija; unose svoj duh i čine je potpunom.“

ISO je među brojnim organizacijama koje su se obvezale da će biti [međunarodni prvak u borbi za ravnopravnost spolova](#) u okviru rukovoditeljske mreže koja okuplja žene i muškarce na rukovodećim položajima u cilju razbijanja zapreka na temelju spola. Također, zahvaljujući brojnim ženama koje rade u tehničkom odboru ISO/TC 8, ISO je objavio više od 340 međunarodnih normi i dokumenata za pomorstvo, a još ih je 120 u izradi. Za više informacija posjetite [mrežnu stranicu tehničkog odbora](#).

(Izvor: Clare Naden, 25. rujna 2019.; <https://www.iso.org/news/ref2439.html>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Upravo je objavljen savjetodavni dokument za pomorstvo u cilju prelaska na niskosumporno gorivo do 2020. godine

U nastojanju da se smanje emisije pomorske plovidbe, Međunarodna pomorska organizacija (IMO) postavila je siječanj 2020. kao rok za primjenu nove politike kojom se sadržaj sumpora u brodskom gorivu ograničava na 0,50 %. To je priličan pothvat s obzirom da je sadašnji maksimum 3,50 % i da je visokosumporno gorivo dugogodišnja norma. U pomoć stiže novi međunarodni savjetodavni dokument.

ISO/PAS 23263, *Petroleum products – Fuels (class F) – Considerations for fuel suppliers and users regarding marine fuel quality in view of the implementation of maximum 0.50 % sulfur in 2020*, definira zahtjeve takvih goriva i ostale tehničke aspekte koji se primjenjuju na razna brodska goriva koja će se pojaviti na tržištu.

Javno dostupna specifikacija (**PAS**) pomoći će svim organizacijama koje se koriste brodskim gorivima da ostvare prelazak u roku i daje smjernice o primjeni postojećih specifikacija prikazanih u normi **ISO 8217**, *Petroleum products – Fuels (class F) – Specifications of marine fuels*.

Nicolas Rouquette, predsjednik ISO-ove stručne skupine koja je izradila ISO/PAS 23263, kaže da je dokument izrađen na zahtjev IMO-a kako bi se osigurala usklađenost s postojećim normama i primjena nove regulative.

„Ovaj dokument pomoći će dobavljačima u razvoju prikladnih brodskih goriva i korisnicima u ostvarenju promjene, te će tako omogućiti gladak prelazak na goriva s 0,50 % sumpora u roku.“

ISO/PAS 23263 obuhvaća tehničke aspekte kao što su kinematička viskoznost, svojstva na niskim temperaturama, stabilnost i kompatibilnost goriva.

PAS je izradio ISO-ov tehnički odbor ISO/TC 28, *Petroleum and related products, fuels and lubricants from natural or synthetic sources*, [pododbor SC 4](#), *Classifications and specifications*. Tajništvo pododbora vodi [AFNOR](#), član ISO-a iz Francuske.

ISO/PAS 23263 može se nabaviti kod nacionalnog [člana ISO-a](#) ili putem mrežne trgovine [ISO Store](#).

(Izvor: Clare Naden, 20. rujna 2019.; <https://www.iso.org/news/ref2437.html>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Nova verzija međunarodne norme za CFI oznake

Sve veća složenost trgovine financijskim instrumentima ukazala je na potrebu za skupom međunarodnih oznaka kojima će se služiti svi. Upravo je objavljena nova verzija međunarodne norme kojom se definiraju te oznake, poznate kao CFI oznake.

ISO 10962, *Securities and related financial instruments – Classification of financial instruments (CFI code)*, globalni je referentni izvor za oznake koje se upotrebljavaju za klasifikaciju financijskih instrumenata kao što su gotovina, izvedenice (derivati) ili devize. Norma je prvi put objavljena 2001. godine kako bi se riješili problemi financijske zajednice s dobivanjem informacija o vrijednosnicama pri trgovanju na različitim tržištima i s nemogućnošću da se vrijednosnice dosljedno razvrstaju. Norma je nedavno izmijenjena kako bi odrazila promjene i zahtjeve u djelatnosti i tržišne potrebe.

Upotreba oznaka i definicija iz norme znači veću učinkovitost, točnost i transparentnost financijskih transakcija jer se mogu upotrebljavati u cijelom svijetu radi plaćanja na osnovi neprekinute obrade (engl. STP – *Straight-Through Processing*). Također, usporedba instrumenata iz različitih zemalja točnija je i vjerodostojnija.

Corby Dear, voditelj projekta izrade norme, kaže da nova verzija norme ima šire područje primjene i obuhvat CFI oznaka.

„Uneseno je više promjena i poboljšanja, npr. u odnosu na klasifikaciju raznih vrsta derivata kao što su devizne izvedenice za pojedine valute“, kaže.

„Ostala poboljšanja odnose se, između ostalog, na ugovore zamjene (engl. *swaps*) i promptne (eng. *spot*) devizne ugovore.“

ISO 10962 bitan je za burze dionica, banke, burzovne agente, nadzorna tijela i sve druge institucije koje se bave vrijednosnicama.

Normu je izradio ISO-ov tehnički odbor ISO/TC 68, *Financial services*, [pododbor SC 8](#), *Reference data for financial services*, čije tajništvo vodi [SNV](#), član ISO-a iz Švicarske. Može se nabaviti kod nacionalnog [člana ISO-a](#) ili putem mrežne trgovine [ISO Store](#).

(Izvor: Clare Naden, 2. listopada 2019.; <https://www.iso.org/news/ref2438.html>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Planinarite sigurno uz normu EN 893:2019!

Povijest normi za planinarsku opremu ide ukorak s poviješću alpinizma. Godine 1864., *The Alpine Club* iz Ujedinjenoga Kraljevstva izradio je prvu normu za užad za penjanje, kada je užad bila jedina oprema za zaštitu od pada s visine. Godine 1932., Međunarodna federacija planinarskih saveza (UIAA - *Union Internationale des Associations d'Alpinisme/International mountaineering and climbing federation*) preuzima pitanja sigurnosti planinara te njezino Povjerenstvo za sigurnost objavljuje prvu normu „B“ za konopce (norma „A“ odnosila se na „Opća pravila“). Za mnoštvo sigurnosne opreme za planinare postojale su norme, sve do slova S za dereze. 90-ih je godina CEN započeo s normizacijskim radom radi potpore pretpostavci o sukladnosti s direktivom 89/686 EEZ o osobnoj zaštitnoj opremi (OZO) uz podršku tehničkog odbora CEN/TC 136 WG5 „*Mountaineering and climbing equipment*“ čije tajništvo vodi [DIN](#), njemačko nacionalno normizacijsko tijelo. Osnova za nove europske norme bile su bivše norme UIAA-e.

Norma EN 893:2019 „*Mountaineering equipment - Crampons - Safety requirements and test methods*“ obuhvaća sigurnosne zahtjeve i metode ispitivanja za dereze kojima se sprječava da se korisnik oklizne na snijegu ili ledu pri planinarenju ili penjanju mješovitim krajobrazom. Spada u 2. kategoriju OZO-a: opremu za sprječavanje pada zbog klizanja. Više od dva milijuna planinara u Europi služi se derezama, uključujući planinske vojne postrojbe.

Mnogo je razloga za preradu norme: sustavno preispitivanje, razvoj stanja tehnike ili podaci o nesrećama koji ukazuju na nedovoljnu sigurnost. Razlog prerade norme EN 893 o derezama nije bio uobičajen. Počelo je 2016. godine, kada su ispitivanja švicarskih tijela za tržišni nadzor pokazala da ista metoda ispitivanja može dovesti do nedosljednih rezultata pri ispitivanju savojne čvrstoće šiljaka.

Ključni kriterij kvalitete norme predstavlja obnovljivost ispitivanja među različitim prijavljenim tijelima. Ako norma nije dovoljno jasna, to otvara prostor za razlike u tumačenjima. Jedini način za provjeru obnovljivosti provedba je višekratnih međulaboratorijskih ispitivanja (*round robin test*) među prijavljenim tijelima. Nažalost, nedostatak vremena ili resursa najčešće ne dopušta provjeru tom metodom prije objave norme. Švicarska inspekcija pokazala je da prijavljeno tijelo koje je provelo certifikaciju za oznaku CE i prijavljeno tijelo koje je provelo kontrolu nisu upotrebljavali isti način ispitivanja, iako su primjenjivali istu normu. Kada stručnjaci rade zajedno, postoji opasnost da će neku metodu ispitivanja smatrati samom po sebi razumljivom, dok laiku trebaju dodatna objašnjenja.

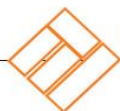
Radna skupina W5 tehničkog odbora CEN/TC 136, koju vodi Denis Pivot, alpinistički vodič, a sastoji se od 54 stručnjaka iz 12 zemalja, nastojala je izbjeći dvosmislene formulacije uz potporu svih dionika: prijavljenih tijela, alpinističkih klubova, proizvođača i predstavnika institucija. Brojke su izmijenjene tako da budu preciznije. Nije dodan nijedan novi zahtjev, nego je prerađena metoda ispitivanja tako da je sada jednoznačno razumljiva za sve.

Prerađena norma treba biti objavljena u Službenome listu Europske unije uz [Uredbu o osobnoj zaštitnoj opremi \(EU 2016/425\)](#).

Normu EN 893:2019 izradio je tehnički odbor [CEN/TC 136/WG 5 'Mountaineering and climbing equipment'](#), čije tajništvo vodi [DIN](#), njemačko normizacijsko tijelo.

(Izvor: <https://www.cen.eu/news/brief-news/Pages/EN-2019-031.aspx>; priredio: V.Jaram; prijevod: T. Majić)

CEN I ASTM INTERNATIONAL POTPISALI SU SPORAZUM O STRUČNOJ SURADNJI

PRIOPĆENJE ZA TISAK

Bruxelles, 27. rujna 2019. - CEN, Europski odbor za normizaciju, i ASTM International danas su potpisali Sporazum o stručnoj suradnji s ciljem da se olakša međunarodni dijalog i koordinacija određenih normizacijskih područja od zajedničkog interesa.

Sporazumom se uspostavlja okvir za stručnu suradnju i razmjenu informacija među dvjema normizacijskim organizacijama koji će olakšati dijalog i približavanje tehničkih zahtjeva i povezanih atributa normizacije i spriječiti dvostruke napore, na dobrobit njihovih dionika.

Ovim važnim sporazumom, ASTM International i CEN dogovorili su niz praktičnih aktivnosti za provedbu suradnje, osobito u stručnim područjima gdje imaju zajednički interes:

- istraživanje prilika za suradnju u okviru njihovih normizacijskih poslova
- olakšavanje dijaloga o tehničkoj normizaciji između njihovih tehničkih tijela
- razmjenu informacija o njihovim normizacijskim aktivnostima i tehnologijama u nastanku, trendovima i propisima koji pokreću njihov zajednički interes na dobrobit dionika.

[Pročitajte cijelo priopćenje](#)

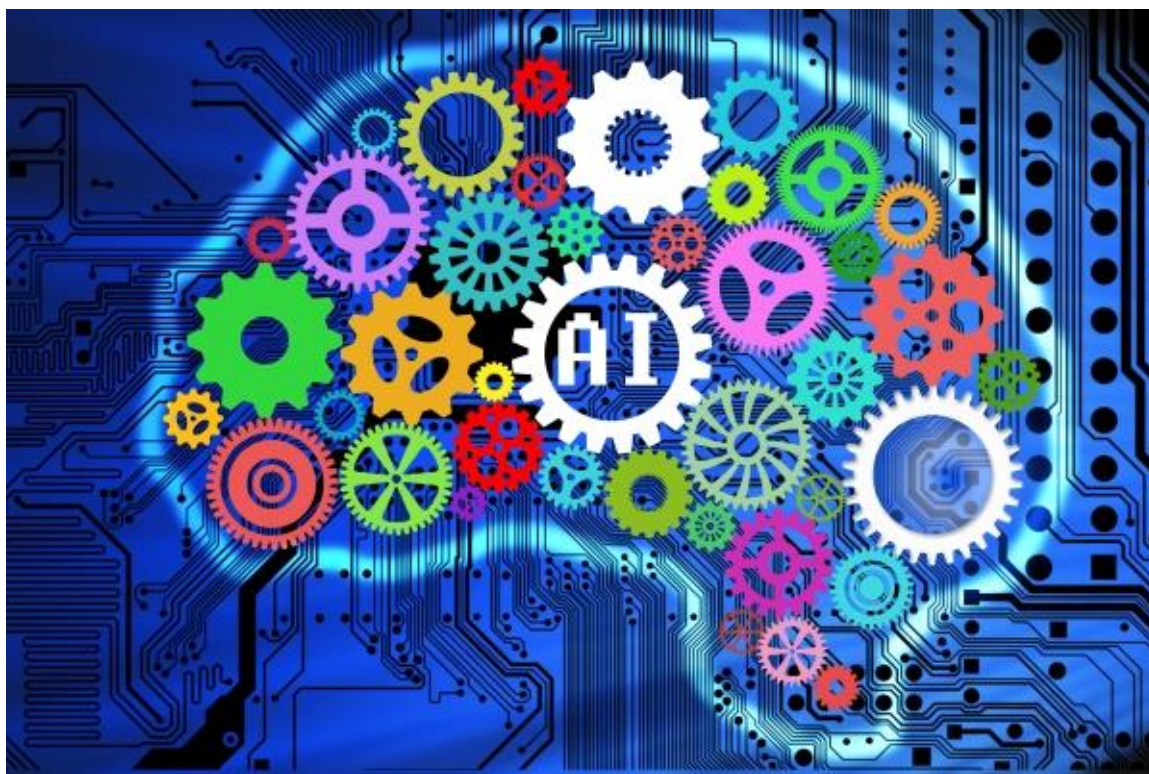
(Izvor: <https://www.cen.eu/news/brief-news/Pages/NEWS-2019-037.aspx>; priredio: V.Jaram; prijevod: T. Majić)

ETSI pokreće skupinu za izradu specifikacija za osiguravanje umjetne inteligencije

ETSI sa zadovoljstvom objavljuje osnivanje nove [Granske skupine za izradu specifikacija za osiguravanje umjetne inteligencije](#) (ISG SAI). Skupina će izraditi tehničke specifikacije za ublažavanje prijetnji koje proizlaze iz primjene umjetne inteligencije (AI) u brojnim djelatnostima povezanim s informatičko-komunikacijskim tehnologijama. To uključuje prijetnje sustavima umjetne inteligencije i iz konvencionalnih izvora i od drugih AI-ja.

ETSI-jeva skupina za osiguravanje umjetne inteligencije pokrenuta je da bi predviđela odluke koje mogu donijeti autonomni strojni i računalni uređaji na štetu strana koje se na njih oslanjaju ili na temelju dizajna, ili zbog zle namjere. Konvencionalni ciklus primjene analize rizika mreža i protumjera, tj. ciklus utvrdi-zaštiti-otkrij-odgovori treba preispitati kad se radi o autonomnom stroju.

Stoga je namjera skupine ISG SAI baviti se trima aspektima umjetne inteligencije u području normi:

- osiguravanje AI-ja od napada, npr. kad je AI komponenta sustava koji treba braniti
- ublažavanje pristranosti AI-ja, npr. kad je AI 'problem' ili kad se upotrebljava za poboljšanje i nadogradnju drugih konvencionalnijih vektora napada

- upotreba AI-ja za nadogradnju sigurnosnih mjera protiv napada od strane drugih stvari, npr. kad je AI dio rješenja ili se upotrebljava za poboljšanje i nadogradnju konvencionalnijih protumjera.

Svrha ETSI-jeve skupine ISG SAI razvoj je stručnog znanja koje će biti temelj za osiguravanje umjetne inteligencije. Aktivnosti skupine utjecat će na krajnje korisnike, proizvođače, operatere i vlasti.

Tri glavne aktivnosti poduzet će se i potvrditi na prvom sastanku skupine.

Ontologija prijetnji AI-ju

Trenutačno ne postoji jedinstveno shvaćanje o tome što čini napad na AI i kako on može biti stvoren, tko mu može biti domaćin i kako se može širiti. Nastojeće se definirati što bi trebalo smatrati prijetnjom AI-ju i kako bi se ona mogla razlikovati od prijetnji tradicionalnim sustavima.

Stoga se specifikacijom ontologije prijetnji AI-ju nastoji uskladiti nazivlje svih dionika i djelatnosti. ETSI-jevim specifikacijama definirat će se što se misli pod pojedinim nazivima u kontekstu internetske i fizičke sigurnosti, s opisom koji bi trebao biti lako dostupan svima. Ta ontologija prijetnji baviti će se AI-jem kao sustavom, napadačem i obranom.

Izvještaj o problemu osiguravanja AI-ja

Ova specifikacija bit će izrađena po uzoru na specifikaciju [ETSI GS NFV-SEC 001](#) "Security Problem Statement", koja ima veliki utjecaj na područje rada granske skupine ETSI ISG NFV i omogućavanje "sigurnosti pomoću dizajna" za infrastrukturu virtualizacije mrežnih funkcija (eng. Network Functions Virtualization – NFV). Njome će se definirati prijetnje AI-ju i prioritet među njima te preporučene radnje. Pomoću preporuka iz ove specifikacije definirat će se područje rada i rokovi za daljnje radnje.

Izvještaj o lancu opskrbe podacima

Podaci su ključna komponenta u razvoju AI sustava, i to ne samo sirovi podaci nego i informacije i povratne informacije iz drugih AI sustava i od uključenih ljudi. Međutim, pristup prikladnim podacima često je ograničen, zbog čega je potrebno pribjeći manje prikladnim izvorima podataka. Ugrožavanje cjelovitosti podataka pokazalo se pogodnim vektorom napada na AI sustav.

U ovom izvještaju rezimirat će se metode koje se trenutačno upotrebljavaju za pronalaženje podataka za 'podučavanje' AI-ja, dat će se ocjena postojećih inicijativa za razvoj protokola razmjene podataka i analizirati zahtjevi za norme kojima se osigurava cjelovitost razmijenjenih podataka, informacija i povratnih informacija te njihova povjerljivost.

Osnivači nove ETSI-jeve skupine su BT, Cadzow Communications, Huawei Technologies, NCSC i Telefónica.

Prvi sastanak skupine ISG SAI održat će se u Sophia Antipolisu 23. listopada. 2019.

(Izvor: <https://www.etsi.org/newsroom/press-releases/1650-2019-10-etsi-launches-specification-group-on-securing-artificial-intelligence>; priredio: B. Burazer; prijevod: T. Majić)

